

ex ipsa natura rei indigere videntur modo superius declarato. In oeconomia igitur patriarchali, quamdiu populus nondum in civili societate, sed per familias in societate domestica consistebat, videmus familiarum patriarchas vel primogenitos, quibus exors aliqua erat auctoritas, suo suorumque nomine sacrificia offerre; constituto autem iam populo, dum cultus publicus divinis legibus disponitur, tribus una speciali modo consecratur Deo pro universo populo, et ex hac tribu familia una seligitur, quae sola tamquam media inter Deum et populum sacrificia Deo offerat. Num. III. IV. VIII; Deuter. XVIII. Facta institutione si quando alii contra mandatum Dei in ministerium sese ingererent servatis etiam omnibus elementis sacrificiorum internis, iam non erant isti actus legitimi, publici, et solemnes cultus divinitus instituti, sed huius cultus profanationes Lev. XVII; 2. Paral. XXVI. 16. sq.; Heb. V. 1. 4.

Habemus igitur ex hucusque declaratis in divina ipsa religione praescriptos certos quosdam actus externi cultus a ceteris omnino distinctos eosque fundamentales totius cultus externi, quorum haec sunt elementa. *Materia* sunt res quaedam sensibiles et substantiales; *forma* continetur actione circa eas res vel physicae destructionis vel aequivalentis immutationis. Utraque (materia et forma) coniuncta efficit, ut oblatio *in actu primo* apta sit, quae assumatur ad repraesentandum ipsum hominem coram Deo, et ad significandum supremum Dei dominium exprimentamque agnitionem reatus in homine lapsa. Denique videmus hos ipsos actus a Deo cultus sui institutore ad hanc significationem *in actu secundo assumptos* et determinatos, quae significatio se habet instar *formae metaphysicae* ad totam externam actionem et oblationem.

Ex hac analysi notionis sacrificii, sive ut in lege naturae fundatur, sive ut a Deo institutum est, consequitur haec definitio. Sacrificium est oblatio Deo facta rei sensibilis per eiusdem realem vel aequivalentem destructionem legitime instituta ad agnoscendum supremum Dei dominium simulque pro statu lapsa ad profitendam divinam iustitiam hominisque reatum expiandum. « Oblatio rei sensibilis Deo facta » est genus proximum, reliqua quae adduntur, con-

stituunt differentiam specificam ab aliis oblationibus. Simul in definitione exprimitur materia, forma, significatio seu finis sacrificii, ut quisque facile videt (1).

### THESIS III.

#### *De nomine sacrificii proprio et improprio seu analogico.*

« Oblationes hucusque descriptas esse actus divini cultus speciales » stique nominis, ex eorum inspecta natura patet; esse et proprio nomine » dici *sacrificia*, constat tum universim ex omnium gentium consensione » tum speciatim, quoad veri Dei cultum in religione revelata, ex sacris » Scripturis. »

In primis oblationes sensibiles quae Deo fiant materia, forma, fine in superiori thesi descriptis, esse actus externi cultus distinctos toto genere non solum ab omnibus actibus internis et externis aliarum virtutum, sed etiam ab aliis actibus religiosi cultus externi, evidens est ex ipsa notione data. Sicut ergo potest dari definitio aut descriptio secundum essentialia notas, quae has omnes et solas oblationes complectatur, ita potest etiam rei definitae imponi nomen, quod iis omnibus et solis *proprie* conveniat. Quamvis deinde idem nomen ad alios actus sive internos sive externos, qui habeant aliquam cum his oblationibus connexionem et similitudinem, propter hanc ipsam similitudinem transferri possit; his tamen aliis actibus omnibus ratione similitudinis solum *analogice* conveniet, eo ipso quod ab oblationibus tali nomine *proprie* designatis toto genere differunt.

Iam vero constat ex usu omnium gentium, et quoad cultum religionis revelatae ex usu tum Scripturae tum fidei quavis aetate Deum colentium, genus illud oblatio-

(1) Posset in definitione primum considerari solum essentia velut physica oblationis in se, et deinde eius significatio velut forma metaphysica, atque ita definitio data resolvi in duas, ut factum est a Suarez disp. 73. sect. 6. At nos solliciti sumus magis de expressione omnium essentialium proprietatum sacrificii in genere spectati, quam de rigore dialectico in formanda definitione.

num superiori definitione declaratum appellari proprie *sacrificia* lingua latina, et nomine aliquo respondente in omnibus aliis linguis. Nihilominus tamen eodem usu hoc nomen ad alios actus tum internos tum externos virtutum a toto illo genere oblationum diversissimos transfertur non alio quam alicuius cum his similitudinis fundamento, et proinde significatione solum *analogica*. Ideo in Scripturis solae oblationes descriptae constanter et velut nomine suo proprio absque restrictione vel declaratione appellantur *sacrificia*, alii actus dicuntur quidem sacrificia, sed cum aliquo addito, quo ostendatur non absolute sed *secundum quid* et per similitudinem hoc nomine appellari. Ita res significata per sacrificium, scilicet actus cultus interni dicuntur sacrificium sed cum oppositione ad sacrificium proprie dictum: « si voluisses sacrificium, dedissem utique... sacrificium Deo spiritus contribulatus » Ps. L. 18. Eodem nomine sed cum aliquo addito significante improprietatem appellantur alii actus cultus externi: hostia vociferationis, hostia laudis (ἄσμα ἀνεσσεως; תודה) vituli labiorum, fructus labiorum Ps. XLIX. 14. 23; Hoseae XIV. 3; Hebr. XIII. 15. Aliquando non est metaphorica appellatio, sed mera comparatio cum sacrificiis proprie dictis, ut in illo Ps. CXL. 2: « dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo; elevatio manuum mearum (sicut) sacrificium vespertinum. » Item opera misericordiae et oblationes propter Deum factae egenis dicuntur hostiae, sed cum determinatione: « talibus hostiis promeretur Deus » Heb. XIII. 16; cf. Iac. I. 27. Quandoque est tantummodo comparatio horum operum cum sacrificio e. g. « qui facit misericordiam, offert sacrificium » Ecelesi. XXXV. 4. Ulterius vita integra in gravissimis aerumnis Deo dicata confertur cum holocausto Sap. III. 6; Rom. XII. 1; gentes ab Apostolis Deo consecratae per evangelium dicuntur sacrificium sanctificatum in Spiritu Sancto, et eodem sensu labores apostolici sunt sacrificatio Rom. XV. 16; Phil. II. 17. At quando oblationes, quas diximus esse sacrificia, cum huiusmodi actibus analogis conferuntur in propria ratione sacrificii, clarissime illae solae dicuntur sacrificia, et hi posteriores a sacrificiis distinguuntur: « misericordiam volui et non sacrificium, et scientiam Dei plus

quam holocausta » Hoseae VI. 6; « melior est obedientia quam victimae » 1. Reg. XV. 22. cf. Is. I. 11. sq.; Ierem. VII. 21. sq.

Quamvis igitur nomen sacrificii non ita unum genus divini cultus significet, ut non possit significatione translata etiam adhiberi de aliis actibus religiosis, est tamen certum, tam in cultu fundato in lege solum naturali, quam in cultu religionis revelatae modum specialem esse colendi Deum per oblationes superius descriptas, et has solas esse vere et proprie dicta sacrificia (Bellarm. I. V. c. 2; Suarez disp. 73. sect. 6.).

*Corollarium 1.* Licet sacrificium sit in genere signorum sacrorum, atque ita possit significatione generica appellari et a Patribus quandoque appelletur *sacramentum*, differt tamen a sacramentis specificis dictis praeter reliqua fine proximo et significatione. Sacramenti enim finis immediatus est hominum sanctificatio, sacrificii significatio et finis immediatus est cultus Dei supremae maiestatis actu externo manifestatus (cf. de Sacram. in gen. th. I.). Per se ergo et generatim sacrificii pretium coram Deo est ex opere operantis, sicut universim cultus externus valorem habet ex cultu interno. Si cui tamen sacrificio perpetuae institutionis vel ex insita dignitate vel ex Dei ordinatione competat vis et pretium ex opere operato, hoc non pertinebit ad immediatam sanctificationem hominum; sub hac enim formali ratione indueret naturam sacramenti: sed valor ex opere operato in eo erit, ut honorem Deo debitum exhibeat, iniuriam ei factam resarciat, pro beneficiis acceptis gratias reddat, nova auxilia et beneficia impetret (1). Potest vero esse sacrificium, quod sit fundamentum, cui innitantur, et causa meritoria, ex qua deriventur omnia alia media gra-

(1) Valor ipsius sacrificii crucis est quidem ex opere operantis Christi, personae dignitatis infinitae, simul autem in ipsa re oblata est pretium morale, de quo nunc agimus, infinitum, atque ratione dignitatis obiectivae in re oblata potest dici valor huius sacrificii ex opere operato (vid. Tract. de Incarnat.). Sed proprie spectatur valor ex opere operato in sacrificio Eucharistiae comparate ad opus operantis in sacerdote ministeriali, de qua re postea dicemus.

tiarum et sacramenta nominatim. Vide de Christo mediatore in Tract. de Incarn.

*Corollarium 2.* « Sacrificium visibile invisibilis sacrificii sacramentum, id est, sacrum signum est » August. de Civ. Dei l. X. c. 5. cf. c. 19. Hinc a) sacrificii externi pretium et valor moralis per se petitur ex sacrificio interno, nisi dignitas specialis insit in ipsa re oblata, quod solum verificatur in sacrificio Christi. b) Si *verum* dicitur non ad distinctionem proprii a metaphorico, sed ad distinctionem rei significatae excellentioris prae signo, sicut Christus dixit se esse *vitem veram*; potest sacrificium internum appellari *verum* sacrificium in comparatione ad sacrificium externum. Ita loquitur Augustinus l. c.: « illud quod ab omnibus appellatur sacrificium, signum est *veri* sacrificii » cf. ib. c. 6. c) Si quando Deus in veteri testamento sacrificia sibi non placere significat, id intelligendum est vel in comparatione ad antitypum in novo testamento, cuius illa erant typus, et ideo desitura, cum res ipsa praefigurata advenerit; vel in comparatione ad sacrificium internum, quatenus seiuncta ab hoc sacrificio interno offerebantur; vel (ut ait l. c. Augustinus) « ita nolle dicit, quomodo ab stultis ea velle creditur velut suae gratia voluntatis. »

*Corollarium 3.* Cum in sacrificio ex ipsa eius natura et insita forma contineatur expressio agnitionis supremi domini et huic respondentis absolutae dependentiae hominis ab eo, cui offertur sacrificium; patet, cur sine sacrilegio offerri non possit nisi soli vero Deo, et cur ex omnium hominum communi sensu in oblatione sacrificii contineatur professio divinitatis eius, cui offertur. « Sacrificium certe, nullus hominum est, qui audeat dicere deberi nisi Deo... quis vero sacrificandum censuit nisi ei, quem Deum aut scivit aut putavit aut finxit? » August. de Civ. Dei X. 4. Hinc sacrificia oblata fictis diis eo modo sunt et dicuntur sacrificia, quo generatim cultus divinus dicitur qui falsis diis defertur. Possunt scilicet adesse interna sacrificii elementa, sed deest obiectum dignitate sua respondens tali cultui; adeoque huiusmodi sacrificia quo excellentioris cultus sunt expressio, eo maioris sunt impietatis. « Verum

haec cum exhibentur Deo secundum eius inspirationem et doctrinam, vera religio est; cum autem daemonibus secundum eorum impiam superbiam, noxia superstitio. Quapropter qui christianas litteras utriusque testamenti sciunt, non hoc culpant in sacrilegis ritibus paganorum, quod construunt templa, et instituunt sacerdotia, et faciant sacrificia, sed quod haec idolis et daemioniis exhibeant » s. August. ep. 202. ad Deogratias q. 3. n. 18; de Civ. Dei l. X. c. 19. Cf. Suarez disp. 73. sect. 6; aliter Vasquez disp. 220. c. 3. n. 30. et de Lugo disp. 19. sect. 1. n. 13.

#### THESIS IV.

##### *De ratione typica sacrificiorum veteris testamenti.*

« Praeter rationem omni sacrificio essentialem, toti rei sacrificae veteris testamenti ex divina dispositione inerat ratio typica respondens propriae indoli illius oeconomiae. Unde sacrificia praesertim cruenta, quatenus erant expiatoria, immediate pertinebant ad typicam — emundationem carnis — et ad significandam necessitatem expiationis theologicae, mediate vero ad praefigurandum magnum sacrificium, quo expiatio erat perficienda, et ex quo adhuc futuro — redemptio quoque erat praevaticationum sub priori testamento. — »

Ratio typica sacrificiorum veteris testamenti iam velut pars in toto comprehenditur in ordine essentiali totius veteris oeconomiae et nominatim totius cultus externi. Sunt enim illic omnia praefiguratio, praeparatio et manductio ad perfectius novum testamentum; unde a fortiori eadem ratio adumbrationis intelligitur fuisse in sacrificiis, quae tamquam pars praecipua religiosi cultus, non secus ac de sacramentis diximus, necessario respondent propriae indoli oeconomiae, ad quam pertinent (vide de Sacram. in gen. th. II.). Multis et data opera totum id, quod enuntiatur in thesi, s. Paulus docet in epist. ad Hebr. Summa autem doctrinae Apostoli ad haec revocatur.

1°. Generatim sacerdotes levitici serviunt in templo et cultu et sacrificiis, quae sunt typus et umbra coelestium futurorum in novo testamento. Horum coelestium pontifex,

— 324 —  
sanctorum minister et tabernaculi veri, nempe antitypi prae-  
typo veteri, Christus est. Heb. VIII. 1. 2. 5.

2°. Speciatim *vetus* illud testamentum in suo cultu ex-  
terno, suis caerimoniis, suis sacrificiis imperfectum erat, et  
per se sacrificia illa erant inefficacia ad expiationem pecca-  
torum, sed solum referebantur ad expiationem legalem, « ad  
emundationem carnis; » hoc autem ipso exprimebant necessi-  
tatem expiationis verae, et portendebant sacrificium Christi  
cruentum, quo illa erant perficienda.

a) Ostendunt hanc relationem imperfecti ad futurum  
perfectum ipsa tabernaculi ac templi constructio a Deo  
praescripta, et ritus quo offerebantur sacrificia. Sacrificia  
enim offerebantur in atrio, non in interiori tabernaculo  
quod erat Sanctum Sanctorum; in hoc solus pontifex semel  
in anno ingrediebatur inferens sanguinem sacrificii, sed san-  
guinem inefficacem et typicum, « hoc significante Spiritu  
Sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc  
priori tabernaculo habente statum. Quae parabola (typus)  
est temporis instantis (praesentis) iuxta quam (parabolam)  
munera et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta con-  
scientiam perfectum facere servientem. » Ita simul expri-  
mebatur necessitas et praefigurabatur futura veritas sacri-  
ficii, quo pontifex Iesus Christus « in amplius et perfectius  
tabernaculum, neque per sanguinem hircorum aut vitulo-  
rum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta,  
aeterna redemptione inventa » Heb. IX. 1-12.

b) Eadem ratio demonstratur continuâ repetitione sa-  
crificiorum, quae singula non erant applicatio expiationis  
iam aliquo sacrificio completae, sed in omnibus exprimeba-  
tur indigentia expiationis adhuc complendae; et ita erant  
simul continua praefiguratio et continua obiectiva promissio  
sacrificii, quo expiatio erat perficienda. « Umbram enim  
habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum,  
per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt inde-  
sinenter, numquam potest accedentes perfectos facere; alio-  
quin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra  
conscientiam peccati (pro quo non iam esset praestita sa-  
tisfactio), cultores semel mundati... Et omnis quidem sacer-  
dos (leviticus) praesto est quotidie ministrans et easdem

saepe offerens hostias, quae numquam possunt auferre pec-  
cata; hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in  
sempiternum sedet in dextera Dei... Una enim oblatione con-  
summavit in sempiternum sanctificatos » Heb. X. 1-29.

c) Illa antiqua sacrificia erant ad emundationem exter-  
nam et typicam, atque per hanc praefigurabant sanctifica-  
tionem internam perficiendam sacrificio Christi. Ideoque  
sicut testamentum vetus cum sua hereditate temporaria,  
quae erat typus hereditatis aeternae propriae filiorum novi  
testamenti, initiabatur sanguine typico sacrificiorum; unde  
etiam tabernaculum et omnia vasa, quae iterum praefigu-  
rabant Ecclesiam novi testamenti, consecrabantur sanguine  
typico; ita his respondet tamquam antitypus praefiguratus  
initiatio novi testamenti et sanctificatio Ecclesiae per san-  
guinem sacrificii Christi redemptoris, ex quo sacrificio ad-  
huc futuro non autem ex sacrificiis praefigurantibus deri-  
vabatur etiam pro veteri testamento omnis gratia ad remis-  
sionem peccatorum et ad sanctificationem theologicam. « Si  
enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulae asper-  
sus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto  
magis sanguis Christi... emundabit conscientiam nostram...  
Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente  
in redemptionem earum praevaricationum quae erant sub  
priori testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt,  
aeternae hereditatis. Ubi enim testamentum est, mors ne-  
cesse est intercedat testatoris... Unde nec primum sine san-  
guine dedicatum est. Lecto enim omni mandato... omnem  
populum aspersit dicens: hic sanguis testamenti, quod man-  
davit ad vos Deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa mi-  
nisterii sanguine similiter aspersit; et omnia paene in san-  
guine secundum legem mundantur, et sine sanguinis effusio-  
ne non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria (ὑποδείγματα  
typi) quidem coelestium his mundari, ipsa autem coelestia  
melioribus hostiis quam istis » Heb. IX. 13-23.